

EVEN
GAUGE,

BE
SU

MELVIN BURGESS

GYVENK. DABAR PAT. IR NESTABDYK.

HITAS

Alma littera

2 SKYRIUS

MANČESTERIS LIEPSNOSE

Didieji ekranai užtemo, kad niekas nematytų, kas vyksta, tačiau chaoso suvaldyti nepavyko. Ėmė skraidyti daiktai. Batai, skardinės, netgi buteliai lėkė oru ir krito ant žmonių. Buvo girdėti klyksmai – atsirado sužeistųjų. Įsiplieskė muštynės, apsauga nieko nebegalėjo padaryti. Darėsi panašu į tikras riaušes. Per garsiai kalbius pasigirdo perspėjimų, kad visa arena filmuojama ir kad vandalai bus nubausti, bet tai nepadėjo. Vargu ar kas nors išvis klausėsi.

Atsklido naujas pranešimas: Džimis gyvas! Jo baigtis tebuvo pokštas! „Prašom visų nurimti!“ Kokią minutę ar dvi tai padėjo. Sutrikę žmonės malėsi pirmyn atgal. Neilgai trukus – štai, pasirodė ir jis pats! Džimis Erlas vėl įžengė į sceną mojuodamas ir šypsodamasis. Apgailėtinas vaizdas – galėjai aiškiai matyti, kad tai tik jo antrininkas, aprengtas tokiais pat drabužiais. Jei kas nors iki šiol dar abejojo, kad Džimis

Erlas mirė, tai dabar šios abejonės buvo galutinai išsklaidytos.

Padėtis ėmė dar sparčiau blogėti. Publika suskato plėsti kėdes nuo grindų ir svaidyti. Žmonės puolė į sceną, taikėsi išgrobstyti aparatūrą – po viskam už ją galės gauti pasakiškus pinigus. O tada atsilapojo durys ir įsiveržė policija – ištisi būriai policininkų su apsaugine apranga, pasirengusių malšinti riaušes, nulėkė tarpueliais. Jie prasibrovė į sceną, atsigręžė į klausytojus – atstatę skydus ir išsitraukę lazdas – ir ėmė pamažu stumtis į priekį. Ketino visus išgrūsti lauk tiesiogine žodžio prasme.

Nuaidėjo dar vienas pranešimas: visiems, nepažeidusiems įstatymų, internetu bus atlyginta už nutrauktą koncertą. Koncerto rengėjai atsiprašė klausytojų ir patikino juos ramiai išeiti. Galų gale padėtis ėmė rimti.

Genami policininkų žmonės pradėjo trauktis link išėjimų.

Adamas su Lize turėjo geras vietas, arti scenos, todėl išėjo su paskutiniaisiais. Dar būdami viduje jie išgirdo aidint sirenas, o kai išėjo į lauką, viskas buvo įsismarkavę. Tūkstančiai įsiau drinusių, nepatenkintų aistrualių, penktadienio vakarą staiga išvartų į miestą – lauk bėdos. Arena tapo saugi, bet dabar riaušės buvo galima kelti visame Mančesteryje.

Atmosfera gatvėse įsielektrino. Žmonės lakstė pirmyn atgal būreliais, šie telkėsi į gaujas, o gaujos virto didžiuliais pulkais. Adamui su Lize einant Pikadilio sodų link, iš paskos atlėkė pulkelis vaikėzų, nustumė juos nuo kelio ir nubėgo tolyn.

– Ei! – riktelėjo Adamas. Bet vaikėzai jau buvo spėję dingti iš akių. Juodu paėjęjo kelis metrus ir pamatė, koks reikalas – parduotuvės vitrina buvo išdaužta, o į įvykio vietą jau telkėsi policija, norėdama sustabdyti grobstymą. Kažkoks vyras klupinėdamas praėjo pro šalį su kartonine dėže rankose, dėl pusiausvyros smarkiai atsilošęs, visai kaip animaciniame filme. Dar toliau lyg iš po žemių išdygo kita gauja ir ėmė mėtyti į policininkus plytas bei akmenis.

Lyg Džimio Erlo daina būtų tapusi tikrove. Visos jo dainos buvo apie meilę ir seksą, apie viltį ir netektį, apie maištą, plėšikavimą ir kovą su skurdu ir negandomis; ir štai – visa tai vyksta iš tikrųjų, verda Mančesterio nakties dulksnoje. Šįvakar gatvės priklauso jo gerbėjams, ir jie iš šios progos išspaus, kiek tik pajėgs.

Adamas su Lize bėgo toliau. Miestas liepsnojo. Parduotuvės sudėjo ginklus – jų langai buvo jau išdaužyti, žmonės zujo pirmyn atgal, niekieno netrukdomi. Princesės gatvės kampe kažkoks žmogėnas, nusitvėręs šaligatvio plytelės nuolaužą, daužė užpakalines furgono dureles. Buvo girdėti šūksniai ir sirenos, visur tvyrojo dūmų kamuoliai, dvokė degančia guma ir benzinu. Tai buvo mūšio laukas. Betgi dėl ko buvo kaunamasi?

Adamas net svaigo iš jaudulio.

– Kaip viskas grobstoma! O tu ar nenorėtum? – sušnypštė Lizei į ausį.

– Oho. Tik pažiūrėk. Tu tik *pažiūrėk!* – sušuko ji, dairydamosi aplink spindinčiomis išplėstomis akimis.

– Bijai?

– Ne! Čia nuostabu!

Lizė visą savo gyvenimą nugyveno saugoma tėvų pinigų nuo visų įmanomų pavojų. Kartais jai atrodydavo, kad gyvenimas vieną dieną ims ir sustos. O dabar – tik pažvelk! Visas miestas skęsta dūmuose, o ji čia, pačiame įvykių sūkuryje.

Princesės gatve juodu nusigavo iki Alberto aikštės. Ji visa banguote bangavo. Priešais rotušę vyko kažkoks susirėmimas, didelis būrys žmonių be jokių skrupulų brovėsi į priekį. O policininkai stengėsi juos sulaukyti ir apsaugoti pastatą. Daužydami žmones lazdomis jie labiau panėšėjo į kariškius nei į įstatymo sergėtojus. Vis dėlto jų buvo per mažai, o minia priešais juos sparčiai augo. Staiga policininkai nusprendė, kad jau gana, ir puolė bėgti, brautis lauk pro žmones, besitraukiančius jiems iš kelio. Nugriaudėjo pergalingas šauksmas, ir priešakinės linijos puolė daužyti rotušės langus, trankyti sunkias ąžuolines didžiąsias duris, kad patektų vidun.

Policininkai persigrupavo ir pamėgino grįžti prie rotušės, bet nieko neišėjo. Durys vos laikėsi, per išdaužtus langus žmonės ropštėsi į vidų. Bankai ir didžiųjų bendrovių būstinės, įsikūrusios aplink aikštę, irgi tapo puolimo aukomis. Skraidė buteliai ir plytos. Niekas nepuolė raminti užpuolikų. Visi, kas tik norėjo, spėjo pasišalinti; liko tik patys smarkiausi. Aplinkinėse gatvėse ir prekybos centruose grobstytojai tebesidarbavo išsijuosę, o čia, aikštėje, niekam nerūpėjo plačiaekraniai televizoriai ar alaus dėžės. Esantieji čia norėjo kur kas daugiau. Ketino sugriauti visą miestą plikomis rankomis ir pradėti viską iš naujo.

Ir jie veikė organizuotai. Iš savo vietos Lizė su Adamu matė žmones, užsimovusius žiurkių kaukes. Adamas

nejučia sušnyptė iš susijaudinimo. *Fanatai!* Organizacija, sudaryta perpus iš pamišėlių protestuotojų, perpus iš ginkluotų sukilėlių, čia, Mančesteryje, puola miesto valdžios būstinę!

– Čia ne šiaip sau plėšimų banga, – sušuko Lizė. – Adamai, tai revoliucija!

Minia priešais rotušę suošė. Juodu pakėlė galvas – per visą pastato fasadą lyg į krantą lūžtanti banga nusirito ir išsivyniojo milžiniškas trisdešimties metrų pločio transparentas. Jame buvo nupiešta didžiulė žiurkė, suspaudusi raudonų dažų skardinę; ji piktai žvelgė į minią, o fone galėjai matyti raudoną užrašą: MŪSŲ DIENA DAR IŠAUŠ!

Pasigirdo pritariantis minios staugimas. Perrėkdamas triukšmą garsiakalbis paskelbė:

– Rotušė mūsų. Visi gaus sūrio už dyka!

Aplinkui žmonės suklykė iš pasitenkinimo. Jie matė aukštai ant stogo stovinčius *fanatus* su žiurkių kaukėmis, žvelgiančius žemyn į minią. Vienas jų pamosikavo kulkosvaidžiu. „Nejaugi tikras?“ – svarstė Adamas. *Fanaty* buvo pilna visur – jie stūmė policininkus atgal ir tempė šalin, tarsį patys juos areštuodami. Vienas būrys nusinešė pneumatinių plaktuką prie *Barclays* banko ant kampo; kažkas purškė kljus į *NatWest* būstinės spynas. Kažkas užplėšė Džimio Erlo dainą „Žiurkės užvaldo“. Žmonės aplink sujudo, ėmė stumdytis. Į Adamą su Lize atsitrenkė vyras ir tiesiai prieš nosį atkišo saują kapsulių.

– Kas čia? – paklausė Adamas, tiesdamas ranką. Narkotikai už dyka! Gal ekstazis?

– Saldainiukai, – atsakė tasai ir nusišypsojo. – Dėkokit Džimiui Erlui. Tai paskutinis jo sąrašo punktas.

Adamas padavė vieną kapsulę Lizei, abudu atidžiai apžiūrėjo. Ant abiejų kapsulių buvo kruopščiai atspaus-ta mažytė juoda kaukolė.

– Tai *mirtis!*

– Negali būti...

Ir vis dėlto tai buvo ji. Visi žinojo, kaip atrodo tos kapsulės. Adamas matė tą vyrą einant tolyn ir dalijant visiems saują po saujos mirtinų kapsulėlių. Tikriausiai jos atsiėjo kalnus pinigų.

Ir žmonės jas rijo. Jis matė, kaip jie atlošia galvą ir įsimeta kapsulę į gerklę.

– Gyvenk greitai, mirk jaunas! – sušuko vyras, nusi-juokė ir sviedė saują kapsulių aukštyn. Žmonės puolė rankioti jas nuo žemės.

– Galėjom nė nesiaiškindami imti ir išgerti! – sušuko Lizė.

Adamas išmeigė žvilgsnį į baltą ir juodą kapsulę ant delno. Kas per jausmas būtų žinoti... *jaustis*, kaip jautėsi Džimis Erlas tą vieną trumpą, saldžią savaitę...

Jis pakėlė ranką prie burnos, atsigrėžė į Lizę, išsišiepęs it pamišėlis – ir nurijo. Ji priblokšta atšoko – tada Ada-mas parodė, kad kapsulė tebėra saujoje.

– Niekšeli tu! – suriko ji ir nusijuokė. Paskui išispok-sojo į mažytį beprotystės gabalėlį, gulintį jam ant delno. O visur aplink tiesiog ima ir praryja!

– Kaip manai, ar jos tikros? – paklausė jo.

– Visai įmanoma, jei nupirktos Džimo Erlo. Pinigų jam netrūko.

Juodu išsigandę susižvalgė, nes pajuto baisią pagun-dą. Jie buvo kartu su Džimiu. Viską matė, jautėsi esantys

įvykio dalyviai. Jei dabar išgers *mirties*, galės kartu su juo visa tai patirti.

– Neverta, – ištarė Lizė ir nusviedė kapsulę žmonėms po kojomis. Adamas pasekė jos pavyzdžiu. *Mirtis?* Šitokią naktį? Ne, jis trokšta gyventi.

Nors, pasak kai kurių žmonių, ne kas kita, o *mirtis* ir suteikia tikrąjį gyvenimą...

Tolėliau užkaukė sirenos. Policijos pastiprinimas buvo jau pakeliui. Šiąnakt miestas tapo pavojaus zona. Staiga sutratėjo kulkosvaidis. Adamas su Lize instinktyviai pritūpė. Ant rotušės stogo *fanatai* su žiurkių kaukėmis mosikavo ginklais. Į šalį nuo jų blaškėsi ugnies kamuolys, klupčiodamas žengė kelis žingsnius ir pargriuvo. Taip toli ir taip aukštai viskas atrodė lyg sulėtinta. Minia aiktelėjo, kai ugnies kamuolys nudardėjo nuožulnia atbraila, persirito per stogo kraštą ir nukrito ant žemės.

Tai buvo žmogus. Jis susidegino. *Fanatai* laidė juokus apie sūrį ir mūvėjo žiurkių kaukes, bet dėl savo įsitikinimų buvo pasirengę ir mirti. Kas kelios savaitės vis kas nors iš jų žūdavo – susidegindavo arba susisprogdindavo. Tai buvo beprotybė – ir vis tiek nejučia juos gerbdavai už ryžtą siekiant savo tikslo – „kad visi būtų laisvi ir kad visi turėtų ko valgyti“.

Iš viršaus garsiakalbiai ėmė svaidytis šūkais: „Lygybės! Laisvė! Valdžia liaudžiai! Šalin korporacijų pelnus, šalin gobšumą! Valdžia korporacijų rankose – kovokit už teisę patys save valdyti!“

Iš kažkur vėl pasigirdo šūviai. Žmonės pasileido bėgti. Adamas su Lize prisiplojo prie žemės ir paskui kitus

iššliaužė iš aikštės į Karūnos gatvę. Jiems už nugaros prasidėjo tikras susišaudymas. Šiąnakt turėjo būti aukų. Šiąnakt čia buvo ne vieta turistams.

Už Alberto aikštės ribų policijos beveik visai nebuvo, ir plėšikai siautėjo laisvai. Arndeilo prekybos centras buvo visai suniokotas; galėjai tiesiog užėti ir išsinešti ko nori. Kai kurie niekdariai atvažiavo net automobiliais it apsiperkantys didmenininkai. Adamas ir Lizė šlaistėsi liepsnojančiomis gatvėmis, sekiojo paskui minią, kartu su visais landžiojo į krautuves. Juodu pasičiupo po kelis šalikus iš vienos universalinės parduotuvės, o tai, kad jų veikiausiai niekas neatpažins, darė juos tarsi neliečiamus, lyg šiame persimainiusiame mieste būtų galėję nugyventi visą gyvenimą, ieškodami grobio it laukiniai žvėrys.

Vėliau policininkai sugrįžo, pamėgino išvaikyti minias ir sulaikyti nusikaltėlius – ko gero, mūšis Alberto aikštėje jau buvo pasibaigęs. Adamas su Lize buvo užklypti fotoaparatus parduotuvėje, jiems teko bėgti, faronams lipant ant kulnų. Laimė, policininkų dėmesį patraukė keli mašiną daužantys vaikigaliai. Vyko tiek daug nusikaltimų, kad jie nebežinojo, kur pulti.

Naktis baigėsi staiga. Prisiklijavę vienam būriui prie uodegos juodu lėkė viena iš siaurųjų gatvelių, o juos vijosi pora policininkų iš riaušių malšinimo padalinio, kai staiga iš šono užpuolė trečias. Adamas šastelėjo į šalį ir išsisuko, o Lizę jis sučiupo už rankos.

Adamas sustojo. Norėjo pagelbėti, bet nedrįso artintis.

– Mes tik žiūrėjom! – šūktelėjo jis.

Policininkas nutraukė šaliką Lizei nuo veido. Adamui tai panėšėjo į sceną iš filmo – augalotas policininkas su

šarvais ir riaušių malšintojo apranga ir smulkutė Lizė, lyg triušelis kybanti jam ant rankos.

Akimirką policininkas tik spoksojo į ją.

– Velniai rautų! – galiausiai suriaumojo. – Gal nori pakliūti į cypę, višta tu?

Jis nusviedė ją ant žemės, o pats nužirgliojo atgal į didžiąją gatvę. Adamas pribėgo, padėjo jai atsikelti ir nusivalyti purvą.

– Laikas namo, – virpančiu balsu pasakė Lizė. Adamas linktelėjo. Buvo matyti, kaip virš liepsnų pilkėja dangus. Švito. Abudu buvo sukrėsti, kad per plauką neįkliuvo. Po paskutinių riaušių žmonės sėdėjo už grotų mėnesių mėnesius vien už tai, kad joms vykstant buvo gatvėje. Staiga Lizė kyštelėjo ranką į kišenę, kurioje buvo mobilusis, nuo pat koncerto nutildytas. Ji pakėlė akis.

– Mama su tėčiu kraustosi iš proto, – pasakė ji. – Jau trečia nakties. Abudu nė nenumano, kas čia vyksta...

Adamas išsitraukė savo telefoną. Tas pat.

– Dabar tai įkliuom, – tarė jis.

Juodu valiūkiškai išsišiepė vienas kitam.

– Bet buvo nuostabu, tiesa? – paklausė jis.

– Puikiausia naktis mano gyvenime, – karštai pritarė Lizė.

Jie pasibučiavo. Lūpoms susilietus, Adamas pajuto kūnu perbėgant šiurpuliuką. Kaip būtų nuostabu, jei juodu galėtų kur nors nueiti ir pasimylėti, kol liepsnos dar neužgesusios! Bet kur tau...

– Viskas keičiasi, – pasakė Lizė. – Ne vien čia, visame pasaulyje. Žmonėms galiausiai trūko kantrybė.

Vos prieš kelias valandas ateitis atrodė lyg iškalta akmenyje. Visi pinigai priklausė bankams ir didžio-

sioms korporacijoms, ekonomika žlugo, nebuvo darbo, o socialinė apsauga kėlė vien juoką. Jau dešimtmečius visi skundėsi, bet niekas nesikeitė. O dabar staiga galėjai imti visa, kas papuolė po ranka. *Fanatai* parodė tautai, kad ateitį reikia sekti naikinant dabartį. Kas žino, ką atneš rytojus?

– Kada vėl tave išvysiu? – paklausė Adamas. Jis tenorėjo būti kartu su Lize. Buvo nepakeliama vien nuo minties, kad vos jiems parėjus namo, viskas grįš į senas vėžes.

Jie paėjęjo dar kelis šimtus metrų, bet suprato, kad viskas baigėsi – bent jau šiąnakt.

– Verčiau paskambinsiu tėčiui, kad parvežtų, – galų gale ištarė Lizė ir stabtelėjo su telefonu rankoje. – Ar paprašyti, kad paimtų ir tave?

– Nė už ką! – Lizės tėvai nekentė Adamo. – Jis mane sudraskys.

Ji linktelėjo ir paskambino tėčiui; sutarė, kad lauks Oksfordo plente prie universiteto, toli nuo visų neramumų. Adamas ją iki ten palydėjo ir kartu palaukė. Lizės tėtis, atvažiuavęs savo jaguaru, metė į jį piktą žvilgsnį. Ji aistringai pabučiavo Adamą į lūpas ir nubėgo į mašiną; ši kaipmat nuvažiavo. Adamo laukė ilgas kelias namo pėsčiomis.

Jis svaigo iš laimės. Kuo toliau, tuo labiau įsimylėjo, ir dabar ateitis priklausė jam.